ASPECTE ALE OMONIMIEI BILINGVE

Irina MUTAF,

studentă, anul IV, Facultatea de Litere

CZU: 81`373.423=00 roe20mutaf.irina@gmail.com

Tema omonimiei bilingve reflectă complexitatea și interconectarea diferitelor limbi și culturi. Omonimia poate fi definită ca o relație lingvistică între două sau mai multe cuvinte, morfeme sau construcții care au aceeași formă, dar sensuri diferite. Cuvintele sau construcțiile omonime, de obicei, au proveniență diferită [1, p. 336]. De exemplu: *bancă* poate însemna fie *o instituție financiară*, fie *un obiect (scaun lung) pe care te poți așeza în parc*, iar *broască* poate avea sensul de *animal amfibiu* sau *încuietoarea ușii*.

Cercetătoarea I. Condrea consideră că echivalentele false sau omonimele bilingve sunt cuvintele care au asemănare completă sau aproape completă, „ca aspect sonor, cu lexemul din limba sursă, dar care are alt (sau și alt) sens decât acesta” [2, p. 61]. Potrivit lingvistului V. Akulenco, omonimele bilingve reprezintă unități interlingvistice care se identifică între ele prin similitudine grafică și/sau fonetică, dar care nu corespund între ele sau coincid doar parțial în conținut și utilizare [3].

Analizând exemple din limbile română, engleză, găgăuză și rusă, observăm că vorbitorii de limbă română sau rusă pot confunda lexemul ***library*** cu ***librărie***. În limba engleză acesta are sensul de *bibliotecă*, nu *magazin de cărți*. ***Rude*** în limba română este substantiv, ce înseamnă *persoană care face parte din aceeași familie cu alte persoane, unite între ele prin legături de sânge sau prin alianță; rudenie.* În limba engleză adjectivul ***rude*** are sensul de *nepoliticos.*

Termenul ***magazine*** în limba engleză se referă la un tip de *revistă*, însă creează confuzie pentru vorbitorii de limbă rusă, care pot interpreta cuvântul ***магазин*** ca *loc de vânzare al produselor*. În limba română cuvântul ***magazine*** are trei sensuri: *1. publicație periodică (ilustrată), 2. emisiune periodică de radio sau televiziune, 3.cutie din care se alimentează o mașină*. În limba română ***vrednic*** înseamnă *harnic, iute, demn,* iar în limba rusă ***вредный*** semnifică *nociv*. Lexemul ***obraz*** în limba română are sensul de *fiecare dintre cele două părți laterale ale feței; pielea care acoperă aceste părți.* ***Образ*** în limba rusă înseamnă *imaginea (unei persoane).* În limba română ***prilej*** semnifică *moment oportun sau motiv, pretext, pricină.* În limba rusă ***прилежный*** are sensul de *sârguincios, harnic*.

Termenul ***bal*** în română [4, p. 46] se referă la o *petrecere cu dansuri,* dar poate fi confundat de vorbitorii de română cu ***балл***, folosit cu mai multe sensuri: 1) *unitate de măsură*, greșit: *cutremur de 8 baluri,* corect: *8 puncte;* 2) *notă medie,* greșit: *bal mediu,* corect: *notă medie*; 3) *punctaj* (la un concurs sau test), greșit: *a luat 10 baluri,* corect:

a *luat 10 puncte***.** În acelaşi timp, în limba găgăuză cuvântul are cu totul alt sens, *bal* înseamnă *miere.*

Termenul ***caraghios*** de origine turcă (*karagöz < kara - negru; göz - ochi)* în limba română se referă la ceva *comic* sau *ridicol*. Vorbitorii de limba găgăuză pot traduce greşit ***karagöz***, deoarece în limba găgăuză are sensul de *om cu ochi negri, cu pielea întunecată*.

Pentru a evalua precizia cunoaşterii şi traducerii omonimelor bilingve de către vorbitori de limbă rusă şi, concomitent, vorbitori nativi de limbă găgăuză, am efectuat un sondaj în rândul elevilor din clasele 8-9. Am elaborat un chestionar din 30 de cuvinte în limbile română şi engleză, pentru care elevii au stabilit echivalente în limbile rusă şi găgăuză.

În urma sondajului, am constatat că, din 30 de participanţi, 77% au tradus cuvântul *caraghios* ca *смуглый*, în timp ce doar 23% au ales traducerea corectă *забавный*. Pentru cuvântul *bal* 37% din respondenţi au ales greşit traducerea ca *miere*, în loc de *petrecere cu dans.* Cuvântul *fabric*, care înseamnă *ţesătură*, a fost tradus greşit ca *fabrică* de către 90% din elevi. Un alt omonim, *magazine*, a fost înţeles greşit de către 15 dintre 30 de respondenţi, 50% au tradus ca *магазин* în loc de *revistă*. În ceea ce priveşte cuvântul *priză* (*dispozitiv care permite conectarea la reţeaua electrică*), toţi elevii l-au tradus greşit ca *приз* (*выигрыш*). De asemenea, toţi respondenţii au tradus cuvintele din limba engleză *accurate*, *actual* şi *anecdote* ca *аккуратный*, *актуальный* şi *анекдот*, în loc de *exact, real şi o scurtă istorie amuzantă sau interesantă despre un incident sau o persoană reală.*

În concluzie, considerăm că utilizarea mai multor limbi în procesul de studii sau în cadrul traducerii poate duce la distorsionarea sensurilor unor cuvinte omonime. Rezultatele sondajului au arătat că un număr mare de cuvinte rămân în continuare „falşi prieteni" pentru elevi, evidenţiind necesitatea acordării unei atenţii suplimentare omonimelor bilingve, eventual, includerea unor liste de omonime bilingve în manualele de limbă română/rusă/găgăuză ca limbă nematernă.

Referinţe:

1. BIDU-VRĂNCEANU, A., CĂLĂRAŞU, C. ş.a. Dicţionar general de ştiinţe. Ştiinţe ale limbii. Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1997. 573 p. [citat 30.03.2017]. În: https: //www. academia. edu /10986209/87525919-DSL-Dictionar-de-Stiinte-Ale-Limbii].
2. CONDREA, I. *Traducerea din perspectivă semiotică*. Chişinău: Cartdidact, 2006. 266 p.
3. АКУЛЕНКО, В. О ложных друзьях переводчика. Lib.ru: Журнал „Самиздат": Проза. [citat 15 martie 2024]. În: http://samlib.Ru/w/wagapow_a_s/akulenko.Shtml
4. CONDREA, I. *Norma literară şi uzul local*. Chişinău: Firma Editorial Poligrafică „Tipografia Centrală", 2001. 46 p.

Recomandat
***Aliona SOBOL**, dr., lector univ.*